

Nieuw onderzoek KVB Boekwerk naar auteursinkomsten

Niet bij boeken alleen

Het belang van royalty's is voor de meeste auteurs beperkt. De krimpende Nederlandstalige markt maakt het nog kleiner. Wat kunnen de verschillende actoren in het boekenvak doen om het auteursinkomen te verhogen? 'Als een auteur niets onderneemt, is dat een garantie op boeken die in het niets verdwijnen.'

Tekst Maarten Delsing
Beeld KVB Boekwerk



Hoeveel verdienen auteurs aan de verkoop van boeken? Uit onderzoek van KVB Boekwerk blijkt dat het antwoord voor de meesten luidt: niet veel. In de periode 2014-2018 kregen ongeveer 16.150 (levende) auteurs royalty's uitgekeerd op de verkoop van papieren boeken, maar slechts een handvol kan leven van alleen het schrijven van boeken (zie figuur 1). 88,7 procent van de auteurs verdient jaarlijks maximaal 1000 euro aan royalty's. Voor hen kan boeken schrijven slechts een nevenactiviteit zijn. Nog eens 10,4 procent verdient hooguit een secundair inkomen met royalty's tussen de 1000 euro en het bruto-minimumloon van 18.900 euro. Auteurs leven dan ook niet van hun boeken alleen. Zelfs als je schrijvers buiten beschouwing laat die minder dan 1000 euro per jaar aan royalty's verdienen, haalt een auteur daar slechts gemiddeld 18 procent van zijn inkomen uit (zie figuur 2). Wel vult hij dat grotendeels aan uit werkzaamheden die in direct ver-

band met zijn schrijverschap staan: honoraria voor schrijfpodochten, gages voor lezingen, beurzen, leenrechtvergoedingen et cetera. Ongeveer 45 procent van zijn inkomen komt uit dienstverbanden of andere bronnen van inkomsten. Wel valt op dat auteurs die in dezelfde periode zijn ondersteund door het Letterenfonds – en dus geacht worden belangrijk te zijn voor de Nederlandse literatuur – relatief meer verdienen. Ongeveer 400 auteurs zijn rechtstreeks ondersteund via werkbeurzen. En nog eens 1400 indirect via bijvoorbeeld

productiesubsidies aan uitgevers of vertaalsubsidies aan buitenlandse uitgevers. Deze groep maakt 11 procent van de auteurs uit, maar is goed voor 36 procent van de royalty's. Het aantal auteurs in deze categorie dat ten minste een minimuminkomen uit royalty's haalt, daalt echter (zie figuur 3). Wat betekenen deze cijfers? En wat kunnen alle betrokkenen – schrijvers, uitgevers, boekhandelaars, het Letterenfonds – doen om de inkomsten van auteurs uit royalty's te vergroten? Uitgever Tanja Hendriks van Ambo|Anthos, bestuurslid Je-

roen Thijsen van de Auteursbond (zelf auteur van onder andere de roman *Solitude* en de biografie van Johanna van Dam) en directeur Tiziano Perez van het Nederlands Letterenfonds gingen daarover met elkaar in gesprek.

**Levensonderhoud
Weinig auteurs kunnen van boeken alleen leven. Maar zó weinig – was jullie dat bekend?**
Thijsen: 'Zeker. Het zijn er eerder meer dan ik vermoedde. Ik dacht aan een stuk of twintig schrijvers.' Hendriks: 'Dit onderzoek gaat

alleen over verkoop van papieren boeken in Nederland. E-boeken, luisterboeken, verkoop in Vlaanderen – dat is allemaal niet meegeteld. Ook voorschotten aan auteurs zijn niet in het onderzoek meegenomen. Dat verhoogt mogelijk het aantal auteurs dat ervan kan leven.' Perez: 'Maar het totaalandaal daalt wellicht wel. Het Letterenfonds ziet dat de aanspraak op subsidiegedelen groeit. Ook auteurs die goed verkochten en lang geen aanvraag indienden, kloppen weer bij ons aan.'

Is dit onderzoek dan wel belangrijk als het de vermoedens bevestigt?
Perez: 'Zeker. De overheid maakt inmiddels samen met de cultuursector en de Sociaal-Economische Raad veel werk van een arbeidsmarktagenda in de culturele sector. Daarvoor is het belangrijk om een goed beeld te krijgen van het inkomen van auteurs. Dat kan het best op basis van onderzoeken zoals deze. Wij hebben het ooit geprobeerd met een enquête, maar dat is lastig: velen praten liever niet over hun verdiensten.'

figuur 1

Algemene boekenmarkt	Aantal auteurs	Aandeel in auteurs	Royalty's (gem.)	Aandeel in royalty
Nevenactiviteit	14.300	89%	€ 120	10%
Secundair inkomen	1.700	10%	€ 3.800	35%
Gemengde schrijfpaktijk	69	0,4%	€ 6.100	10%
Schrijfpaktijk	78	0,5%	€ 105.100	45%

Grootte van de inkomensgroepen binnen de algemene boekenmarkt, hun gemiddelde over vijf jaar in jaarlijkse aantallen, royalty's en aandelen van het totaal.

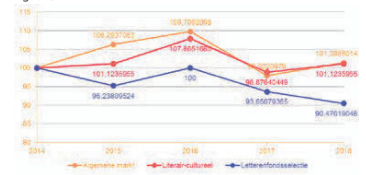
figuur 2

Algemene boekenmarkt	toeslag op
Royalty's-inkomsten	€ 3.800 en € 26.100
Honoraria en/of commerciële schrijfpodochten	€ 3.800 en € 24.600
Gages, uitvoeringen, lezingen of optredens	€ 1.000 en € 13.000
Beurzen en/of subsidies	€ 1.300 en € 8.700
Leenrechtvergoeding, kataloog van drukopgaven	€ 800 en € 5.800
Rechtspraak op gratis boekverleent, verdeling van auteursrechten	€ 200 en € 1.400
Totaal van alle inkomensgroepen	€ 11.200 en € 57.500

Algemene boekenmarkt	toeslag op
Dienstverbanden	€ 3.200 en € 22.200
Uitkering, pensioenvoorziening of opname van kapitaal (huur, rente)	€ 2.500 en € 17.700
Ander inkomen	€ 3.800 en € 26.600
Totaal over alle inkomensgroepen	€ 9.500 en € 46.500

Auteurs uit de inkomenscategorieën secundair inkomen en gemengde schrijfpaktijk op basis van gemiddelde over vijf jaar opgesteld met enige inkomensbronnen. Bronnen: SOG en Van der Veen et al.

figuur 3



Thijssen: 'Daar schamen auteurs zich voor.'

Verdiene auteurs genoeg aan hun boeken?

Hendriks: 'Als je bedenkt hoe laag het honorarium van de meeste auteurs is voor soms twee, drie jaar werken, kun je niet zeggen dat het genoeg is. Omdat de markt onder druk staat, staan die inkomsten ook nog eens onder druk. Tegelijk moet je – als je het bekijkt vanuit het perspectief van de uitgever – het uitgangspunt niet uit het oog verliezen. Als een uitgever een auteur een contract geeft, belooft hij zijn best te doen alles uit het boek te halen wat mogelijk is. Maar hij belooft géén inkomen.'

Thijssen: 'Wat is genoeg? Het gaat niet alleen om financieel inkomen. Schrijvers hebben ook wat Nachoem Wijnberg een psychologisch inkomen noemt: ze verdienen aanzien met schrijven. Ik zie het ook op de Schrijversvakschool, waar ik lesgeef. Soms publiceren studenten een boek en hoor je daarna nooit meer van ze, omdat ze dat ene doel hebben bereikt: ze hebben de status van schrijver. Ik word zelf ook niet blij van wat ik, inclusief werkbeurs, per uur aan een boek verdien. En toch blijf ik ermee doorgaan, zelfs als ik in de

bijstand zou belanden. Maar dit ander type inkomen wordt nooit meegenomen in een onderzoek als dit. Aan de andere kant: er is wel degelijk reële armoede onder schrijvers. De Auteursbond krijgt soms bericht van auteurs die hun lidmaatschap – à 186 euro per jaar – opzeggen omdat ze het niet meer kunnen betalen. Dat zijn meestal 65-plussers, vaak dichters, die geen reserves hebben opgebouwd.'

Hendriks: 'Ik ken ook geen schrijvers die zeggen te stoppen met schrijven vanwege het geld. Ik hoor wel hun zorg om de toekomst. Een voorschot voldoet meestal niet om de tijd tot publicatie door te komen.'

Perez: 'Ik vind dit een ingewikkelde vraag. Via de aanvragen voor

werkbeurzen zien we, met name bij de jonge en de wat oudere auteurs, dat hun inkomen vaak ver beneden modaal is. Maar een belangrijk deel van de auteurs gaat er niet vanuit dat ze met hun boeken in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Ik vind het wel verontrustend dat de mogelijkheden voor auteurs daartoe niet groeien. De afzet daalt, met alle gevolgen voor auteurs van dien. En dan wordt de afzet ook nog eens verdeeld over een veel groter aanbod titels – en dus veel meer auteurs.'

Hoe bedoel je dat?

Perez: 'Vanwege e-books en online verkoop zijn titels veel langer beschikbaar dan vroeger. De long tail is enorm gegroeid. Voor een uitgever maakt het niet uit of ze 100 exemplaren van één titel verkopen of één exemplaar van 100 verschillende titels. Maar voor auteurs natuurlijk wel.'

Hendriks: 'Als ik mag nuanceren: De long tail levert minder op dan ooit gehoopt. De verkoop zit vooral bij de 50 of 100 populairste titels. En de levensduur in de winkel

is verschrikkelijk kort. Hij is nog nooit zo kort geweest als nu.'

Thijssen: 'De long tail is ook voor een habbekrats te koop bij Boekwinkeltjes.nl. En wat verdient een auteur er dan nog aan?'

Disbalans

De gesubsidieerde auteurs verkopen het best. Worden de auteurs ondersteund die subsidie het hardst nodig hebben?

Perez: 'Daarom is het belangrijk te onderstrepen hoe die selectie van 1800 auteurs is gemaakt. Ook auteurs die wij – indirect – steunen met vertaalsubsidie in het buitenland, vallen daaronder. Dat zijn in de regel auteurs die succesvol zijn in eigen land. Zouden auteurs als Tommy Wieringa en A.F.Th. van der Heijden ook zonder onze steun worden vertaald? Wij doen regelmatig onderzoek naar de effecten van onze subsidies. En dan blijkt dat 80 tot 90 procent van de buitenlandse uitgevers een vertaling zonder steun te duur vindt. Dus ja, als wij onze literaire cultuur in het buitenland willen uitdragen moeten we ook werk van in Nederland succesvolle auteurs ondersteunen.'

Thijssen: 'Ik denk ook niet dat auteurs willen protesteren tegen het beleid van het Letterenfonds. Er zijn heldere kwaliteits- en inkomencriteria voor de werkbeurzen. Het is gewoon goed geregeld.'

Moet de staffel van royaltypercentages omhoog?

Thijssen: 'Voor de Auteursbond is dat op dit moment geen item. Wij hebben ruzie gehad met uitgeververbanden over het aansluitingscontract met de Lira. Dat moet eerst worden opgelost. En dan nog zijn er voor daarna urgentere problemen voor auteurs.'

Hendriks: 'Ik denk dat de staffel nog steeds goed is. Dat andere vormen, zoals het fifty-fiftycontract van Bertram + de Leeuw waarbij kosten en baten worden gedeeld, niet veel worden gebruikt, wijst daar op. Een auteur die wij beide opties boden, koos toch het model-



**Tiziano Perez:
'We moeten de uitgeefmodellen waarmee we werken constant bevragen'**

afzetten dan voorheen bij een uitgeverij.'

Perez: 'Ik ben het met Tanja eens. Maar we moeten de uitgeefmodellen waarmee we werken wel constant bevragen. En ik denk dat het model twintig jaar geleden beter werkte dan tegenwoordig. De verkoop was hoger, waardoor auteurs meer konden verdienen. Er was geen long tail. Er waren veel minder kanalen waarop je je kon richten met promotie. Dat maakt dat de boekensector moet praten over de gehanteerde modellen, hoe goed wij het ook hebben geregeld in vergelijking met andere kunst disciplines.'

En dan is de uitkomst dat auteurs een groter percentage van de verkoop per exemplaar verdienen?

Perez: 'Het zou te makkelijk zijn om "ja" te antwoorden. Want ook het schrijverschap is veranderd. Er is veel vaker sprake van een vorm van hybride schrijverschap. Het grote probleem zit in de disbalans tussen aanbod en afname. Het aanbod is op dit moment te groot voor de vraag, maar aanbod is moeilijk te sturen.'

Thijssen: 'Maar hoe lang hoor ik uitgevers al niet dat er minder moet worden geproduceerd? Zonder dat het verschil uitmaakt.'

Hendriks: 'Die trend dat uitgevers minder gingen uitgeven heeft niet echt doorgezet. Want wat gebeurde er? Als je vijftig in plaats van honderd titels deed en je je daar meer op concentreerde, daalde toch je omzet. Die ging naar de concurrentie die bij elkaar nog steeds heel veel op de markt brengt. Je titels lagen er niet beter in de winkel door. Ook verschijnen er altijd weer kleine uitgeverijen bij die in het gat springen.'

Flesje wijn

Moeten auteurs zelf meer doen om de inkomsten uit hun boeken te vergroten?

Hendriks: 'Dat gebeurt al. Ik denk dat iedere uitgeverij tegenwoordig heel intensief zijn auteur betreft

bij het maken van een promotieplan. Dan gaat het over: wat doen wij en wat doet de auteur? Waar ziet hij of zij kansen? Waar voelt de auteur zich prettig bij? De auteur wil dat ook. Het is alleen niet voor iedereen weggelegd. Soms wordt er dan gekeken naar wat de uitgeverij namens de auteur kan doen. En dat is allemaal goed, al wordt er bij het acquireren van een titel wel op gelet wat de mogelijkheden van de auteur zelf zijn.'

Thijssen: 'Eens. De meesten willen zich ook graag inzetten. Ze zitten allemaal op sociale media. Alleen sommige ouderen doen het niet. Die hebben soms niet eens een mailadres.'



**Tanja Hendriks:
'Een voorschot voldoet meestal niet om de tijd tot publicatie door te komen'**

Is er een correlatie tussen de inzet van de auteur en de verkoop van zijn boek?

Hendriks: 'Dat is niet te meten. Maar je inzetten helpt wel.'



**Jeroen Thijssen:
'Optredens in de boekhandel zijn verdwenen als neveninkomsten'**